

Borba za "odprta" vrata na mirovni konferenci

Amerika izvojevala prvo bitko za gospodarske koncesije

ARGUMENTI VZHO-
DANE ZALEZEJO

Pariz, 29. sept.—Po dolgi borbi, na čelu zapadnih držav, na mirovni konferenci izvojevala prvo bitko za "odprta" vrata na Balkanu in v Evropi. Ta zmaga sicer ni odločilna, ker so ameriški predlogi v balkanski ekonomski komisiji le večina, ne pa dve tretjini glasov. Več sreče je imela v italijanski ekonomski komisiji, kjer je ameriški predlog potreben dvotretjinski večina.

Sklep balkanske ekonomske komisije je: 1), da morajo v komisiji imeti vse zunanje države enake gospodarske pravice; 2), da rumunska vlada ne sme z nobeno državo skleniti posebne trgovinske pogodbe; 3), da mora rumunska vlada plačati rumunskim oljnim družbam, ki upravljajo rumunsko olje, enako ceno za olje, namenjeno za gorivo, kot je na svetovnem trgu; 4), vse države morajo imeti enake letalske pravice v Rumuniji—nobena prednost ali izločilne pravice.

Te točke so naperjene proti Italiji, dasi ni navedena po imenu. Vse te točke grede v prid tistim, ki so jih pripravili predstavniki držav, ki so sestavile in glasovale v komisiji. Rusija je s svojim blokom vred nasprotovale predlogom, toda je ostala manjinski. Ker ti predlogi niso bili potrebni dvotretjinske večine, je dvomljivo, da bo Rumunija pristala nanje pri končni mirovni pogodbi z Rusijo.

Gotovo je, da bo Amerika skušala zanesti enake točke tudi v balkanski in ogrsko pogodbo. Vse teh točk je, da se ne spreči ruski gospodarski vpliv na Balkanu, ki naj po prizadevanju zapadnih sil tudi v bodočnosti ostane odprto torišče za zunanji kapital.

Italijanski ekonomski komisiji je bil sprejet predlog za dvotretjinsko večino, po kateri bi imel tujecemski kapital enake pravice kot italijanski.

Rusija se bori za načelo, da mora imeti domači kapital, podobno pa državi ali ljudski kapital prednosti pred tujim kapitalom, da lahko razvije svoje industrije, posebno pa protektira domačih industrijskih podjetij. Prav tako tudi, da mora imeti vsaka država pravico, da najame kapital (posojila), kjer koli hoče, in da v Parizu je to bitko dosegla izguba.

Vse komisije morajo ta teden končati svoje delo in predložiti svoja poročila plenarnim sejemskim konferencam, ki se bodo pričnele v sredo. Zato se komisije sicer tudi hite z delom, vendar vseh zadevah ne morejo rešiti. Glavna pa imata na svoji strani Amerika in Anglija in vsi argumenti ruskega bloka nič ne zaležejo.

Poročajo svetovno
trajsko omrežje

Washington. Posebna komisija za svetovno trgovino, ki jo sestavljajo predstavniki Združenih držav, Anglije in Francije, je v sredo objavila poročilo, ki vsebuje predlog za svetovno trgovinsko organizacijo, ki bi imela pod okriljem svetovne trgovinske organizacije, da bi se zagotovilo svetovno trgovinsko omrežje.

De Gaulle proti novi francoski ustavi

Postavil se je na čelo reakcije

Pariz, 29. sept.—General de Gaulle se je postavil na čelo kampanje proti novi francoski ustavi, ki bo 13. okt. predložena francoskim volilcem v potrditev ali zavrnjenje.

Parlament je končal svoje delo na ustavi zadnji petek. Sedanjim osnutkom bodo pri plebiscitu podpirale vse tri večinske stranke—ljudska katoliška, socialistična in komunistična, ki so pri zadnjih volitvah dobile okrog 70% glasov. Ta osnutek predstavlja kompromis vseh treh strank.

General de Gaulle je odprl svojo kampanjo v mali vasi v gorovju Vosges z velikim shodom, katerega se je udeležilo okrog 20,000 njegovih pristavev. Slednji so se pripeljali na shod s posebnimi vlaki tudi iz Pariza.

De Gaulle, ki bo najbrže kandidat za predsednika četrte francoske republike, je pričel strašiti volilce, da nova ustava odpira pot v "diktaturo", ker ne daje dovolj moči predsedniku. On je namreč proti "diktaturi" parlamenta, ki bo po novi ustavi imel večjo moč kot jo je imel parlament tretje republike. Njegovi nasprotniki pa pravijo, da bi se Francija izpostavila nevarnosti diktature, ako bi ustava dajala tako moč predsedniku republike kot jo zahteva de Gaulle.

Okrog de Gaulle, ki je nedavno ustanovil svojo stranko, se je pričela zbirati francoska reakcija, ki vidi v njem moža s potrebnimi kvalifikacijami, da lahko preusmeri tok Francije na desno.

Delavska federacija uvede preiskavo

Stavka pri YMCA traja od 24. junija

Chicago. — Illinoiska delavska federacija je naznanila, da uvede preiskavo vseh poslopij, ki so last Young Men's Christian Assn. v prizadevanju, da dožene, če so zadevna poslopja dobičkanosna. Preiskava zadene vsa poslopja YMCA v državi Illinois.

Akcija je bila podvzeta vsled dolge stavke delavcev, članov Ameriške delavske federacije, ki zahtevajo od vodstva YMCA boljše delavske razmere in višje mezd. Zavojevalih je 13 unij ADF pri treh poslopijih YMCA v Chicagu, stavka pa se bo raztegnila na ostalih 21 branž YMCA v tem mestu.

Konvencija Illinoiske delavske federacije, ki se je vršila pred dvema tednoma v Rockfordu, Ill., je odobrila akcijo v korist unijam, ki so zapletene v stavko. Federacija je zapretila, da bo dala preklicati izjemščine, ki dovoljujejo YMCA, da ne plačuje nobenega davka na svoja poslopja in drugo lastnino.

Stavka pri YMCA se je pričela 24. junija. "Vsa prizadevanja, da se bi spor izravnal s pogajanjmi, so bila zaman zato, ker je družba YMCA zavrgla zahtevo, da bi uposlila dva odslavljenca delavca," je rekel Jack Robinson, ki govori v imenu prizadetih unij.

Podonavske države izvršile "puč"

Razgovori izločili zapadne sile

Pariz.—Podonavske dežele so na mirovni konferenci izvršile pravcati puč s tem, da so pogonale v tek mašinerijo za rešitev ekonomskega problema s sodelovanjem Sovjetske unije, ampak brez Amerike, Anglije in Francije.

To se je izvršilo potem, ko sta Jugoslavija in Madžarska dosegli sporazum glede izmenjave 40,000 prebivalcev obeh dežel, kar so zapadne sile z veseljem odobrile, ker se navidezno skladno z njihovimi načrti, ampak zadnji stavek sporazuma vsebuje besedilo o vprašanju "skupne plovbe."

To pomeni, da bosta Jugoslavija in Madžarska imeli skupno kontrolo nad donavsko plovo in kontrolo glede reguliranja poplav. Istočasno sta se obe deželi tudi sporazumeli, da bosta o tej zadevi imeli razgovore s štirimi drugimi podonavskimi deželami—z Avstrijo, Čehoslovasko, Romunijo in Bolgarsko—kakor tudi s Sovjetsko unijo.

Zadevna konferenca podonavskih držav je v polnem zamahu, ki pa ne vključuje zapadnih sil. Dejstvo, da so Združene države že več tednov poskušale sklicati konferenco omenjenih držav skupno s predstavniki "velike četvorice," jasno izpričuje velik pomen omenjene konference, pri kateri niso udeležene zapadne sile.

Očitno je, da ima Rusija v svojem programu izločitve zapadnih sil pri ureditvi podonavske plovo, pri kateri bodo imele izključno besedo samo tiste dežele, ki mejijo ob reki Donavi, in to s sodelovanjem Rusije. Problemi Podonavja bodo na ta način prišli pod skupno domeno prizadetih držav samih in Rusije, ki ima vitalne interese v območju vsega podonavskega bazena.

ŠVEDSKA VLADA BO PODPISALA DOGOVOR Z RUSIJO

Protest ameriške vlade brez vsakega pomena

OBNOVA TRGOVINE BLIZU

Stockholm, Švedska. — Kljub protestu ameriške vlade, da rusko-švedski trgovinski dogovor nasprotuje ciljem Združenih narodov glede svobode trgovine, je gotovo, da bosta Rusija in Švedska v kratkem uradno podpisali zadevni pakt, ki sedaj čaka na ureditev detajlov.

Švedska se ne ozira na ameriški protest in splošno mnenje je, čemu se Amerika zanima za rusko-švedski dogovor in kaj so njeni motivi. Švedska javnost je prepričana, da bi Amerika rada odvrnila trgovino od Rusije.

Ameriški protest je v resnici pomenil toliko, kakor če bi hotela zaveziti reko Mississippi z vrečo peska. Rusija potrebuje stvari in Švedska jih je pripravljena prodati. Urediti se morajo le detajli o vrsti in količini materiala, cene in način plačevanja. Švedska vlada je izjavila, da si že 20 let prizadeva vzpostaviti trgovino z Rusijo, katero je zgubila po bolševiški revoluciji. Leta 1934 je švedska vlada ponudila Rusiji posojilo v vsoti 23 milijonov v svrhu trgovanja, kar pa je švedski parlament odklonil. Slična ponudba je bila predložena leta 1940.

Zadevna pogajanja so se obnovila leta 1944 in letos v juniju je švedska delegacija odpotovala v Moskvo, da izdela pogodbo. V Moskvi so naročila kar deževala na švedsko delegacijo, kajti ruska naročila za težke stroje so presegala vsa pričakovanja. Naročila so tako velika, da jim bo švedska industrija težko kos.

Rusko-švedski trgovinski dogovor predvideva, da se naročila dostavijo Rusiji v dobi petih let. Švedska delegacija, ki se je vrnila v Stockholm, da se uredijo detajli dogovora, v krat-

Nova jugoslovanska nota Ameriki

Protest proti postopanju z jugoslovanskimi mornarji

Washington. — Jugoslovanska vlada je zadnje dni dostavila ameriškiemu državnemu departamentu noto, v kateri protestira proti sovražnemu postopanju napram jugoslovanskim mornarjem, katere so ameriške okupacijske oblasti v Avstriji vrgle v zapor, kjer so jih držale teden dni, potem pa jih izgnale v Jugoslavijo.

Ta spor je v zvezi z jugoslovansko podonavsko trgovsko mornarico, katero so ukradli nacija na svojem umiku z Balkana, potem pa jo je zasegla ameriška okupacijska oblast v Avstriji. Enako je storila tudi v češko podonavsko trgovsko mornarico. Ameriške oblasti drže 167 jugoslovanskih ladij in vlačilnih čolnov, da prisilijo Jugoslavijo, kakor tudi Čehoslovasko, na internacionaliziranje Donave. Takih sredstev se je posluževal tudi Hitler.

V pričakovanju, da bodo ameriške oblasti vrnilo te brodove, je Jugoslavija poslala več posadk mornarjev v Avstrijo, kjer pa so bili v ameriški okupacijski coni vrženi v zapor, po enem tednu pa izgnani nazaj. Jugoslovanski protest se tiče tega postopanja.

Poslanik Kosanović je zagovarjal stališče jugoslovanske vlade, ki je od Amerike zahtevala zatvoritev informacijskega urada v Beogradu, ker je širil sovražno propagando. Kosanović je dejal, da širjenje take propagande "gotovo ne služi prijateljskim odnosom, marveč je škoduje jugoslovanskim in ameriškim interesom, kakor tudi interesom miru."

kem spet odpotuje v Moskvo, kjer bo pogodba brez dvoma podpisana.

Celotna vsota za švedska naročila predstavlja eno milijardo švedskih kron ali okrog 300 milijonov dolarjev. Švedska vlada bo dala Rusiji na razpolago, da plača v zlatu ali v blagu.

Domače vesti

iz Clevelanda

Cleveland.—Po kratki boleznici je umrla Antonija Znidaršič, rojena Korošec, stara 50 let, doma iz Podalavnice pri Cerklji, v Ameriki 25 let. Bila je članica KSKJ in SDZ. Tukaj zapuša moža, pet otrok in sestro Mary Posar, v starem kraju pa brata. —V Collinwoodu je umrl Joseph Mrzlikar, star 65 let, doma iz Vrzdence pri Horjulu. Bolan je bil od prošlega februarja, bil član ABZ in društva Carniole Tent TM. Žena mu je umrla 1933, sin Charles pa je bil ubit pri invaziji Normandije. Tukaj zapuša sina Josepha, tri poročene hčere—Anno Korošec, pri kateri je živel, Mary Knafel in Josephine Carr ter vnuke.—V bolnišnici Glenville se nahaja Virginia Stegu, hčerka družine Frank Stegu, ki je srečno prestala operacijo, v bolnišnici St. Alexis žena Jakoba Jančarja, v bolnišnici Mt. Sinal pa John Lukac.—Pri družini Matt Sustaršič so se oglasile vile rojenice in pustile hčerko.

Iščejo sorodnike

Pepca Podbelšek, doma iz Kranjskega brda št. 6, pošta Kranjska pri Zakovici, Slovenija, Jugoslavija, želi izvedeti za svojo očeta Valentina Podbelška, ki je svoječasnno živel v Bridgeportu, O.—v Ameriki se nahaja 20 let. Hči želi, da se oglašuje.

Gabrijela Gabrijelič, Mladinski dom, Stritarjeva ulica 5, Kranj, Gorenjsko, Slovenija, Jugoslavija, želi izvedeti za svojo ga bratranca Gijanija Lebana. Ana Rebolj, rojena Bostjančič, doma iz Pograda št. 3 na Primorskem želi izvedeti za svojo ga sosedo Franka Butimarja. Naj se ji zgodi, ali pa piše na naslov: Louis Rebol, 19507 Arrowhead ave., Cleveland, O.

Barbara Jančar, doma iz Vojnika pri Celju, Slovenija, Jugoslavija, želi izvedeti za svojo ga moža Majka Jančarja, ki je pred 20 leti živel v Gallowayju, W. Va. Ako je še živ, naj se glasi družini, ako je mrtev, pa žena prosi rojake, komur je kaj znano, da ji sporoči na gornji naslov.

Električarji vztrajajo v stavki

Mesto Pittsburgh zelo prizadeto

Pittsburgh, Pa., 29. sept.—Stavka 3,500 delavcev pri Duquesne Light Co., ki zalaga pittsburghsko okrožje z elektriko, se je zadnje dni še poglobila, ker so stavkarji odklonili ponudbo družbe. Družba jim je ponudila zvišanje plače za pet odstotkov in par drugih manjših koncesij.

Na priporočilo mestne vlade je okrajno sodišče v četrtek razveljavilo sodnijsko prepoved in oprostil Georgea L. Millerja, predsednika neodvisne elektrarske unije. On je bil prošle sredo obsojen na eno leto zapora vsled "žaljenja sodišča".

Sodnijska prepoved in kazen sta bili umaknjeni, v nadi, da po hitreje prišlo do poravnave stavke. Stavkarji so v sredo namreč zaključili, da se ne vrnejo na delo, dokler bo v moči sodnijska prepoved. Potem pa so odklonili tudi družbine pogoje. Oni zahtevajo zvišanje plače za 20%, delitev profita, izboljšanje počitnic in dva ducata drugih koncesij.

V akciji za poravnavo stavke je aktiven tudi zvezni delavski departament, ki je v soboto poslal v Pittsburgh še dva posredovalca. Predsednik unije George Miller je dejal, da bi bila stavka najprej končana, oziroma bi sploh ne bilo prišlo do nje, ako bi mesto prevzelo elektrarno in jo obratovalo v korist splošne javnosti.

Pittsburghski župan David L.

ANGLO-AMERIŠKI KAPITAL SE ZAJEDA V TRST

Posojila tržaške vlade industrijalcem

POTEZA PROTI JUGOSLAVIJI

Trst. — ONA — Naznanilo zaveznike vojaške vlade v Trstu, katerim je legalizirala posojila večjih zneskov denarja tržaškim industrijalcem, je presenetljivo mnogo Amerikancev, ki se nahajajo tukaj in utegne postati povod popolnega preloma med tukajšnjo levico in anglo-ameriški oblastmi.

Zadnje dni je naznanila vojaška vlada, da namerava podpisati posojila v skupnem znesku 800,000,000 lir — preko \$3,500,000 v prilog nekaterih zasebnih delodajalcev in industrijskih koncernov, vključno velike rafinerije petroleja Aquila Oil in tukajšnje tovarne, ki je last tvrdke Standard Oil of New Jersey.

Zanimivo je, da je prišlo do teh posojil radi tega, ker so vse banke zahodnih zveznikov in tudi lastniki podjetij sami odklonili, da stavijo na razpolago sredstva za obnovo industrijske opreme, in sicer radi nesigurne politične bodočnosti ozemlja.

Nekateri Amerikanci so presenečeni radi političnih implikacij teh posojil, toda tukajšnji levičarji so bili vendar prvi, ki so spoznali vso dalekosežnost zadeve. Predstavniki italijansko-slovenske protifašistične unije, ki je najmočnejša jugoslovanska skupina v Trstu, je izjavil naslednje:

"Kar hočemo ali govorimo, postaja nevažno. Anglo-ameriške denarne sile so se vgnezdile tu in prevzele oblast. Trst ne bo smel nikdar priti pod Jugoslavijo ali le v vplivno sfero Jugoslavije, ako so vpleteni tako močni interesi."

Predstavniki nekaterih anglo-ameriških denarnih podjetij so bili dogodka zelo veseli. Dejali so, da smatrajo, da so ta posojila jamstvo tega, da bodo Zedinjene države in Velika Britanija skrbela za to, da pride do italijanske aneksije ali pa vsaj do take internacionalizacije, da bo Jugoslovonom nemogoče, da se vsidrajo na tem ozemlju.

Dr. Franz Kind, ravnatelj tvrdke Manchester Oil Refineries v Britaniji in ustanovitelj tovarne Aquila v Trstu pravi naslednje: "Koliko denarja je posojenega, ni važno. Ako se vrnejo v Trst normalne razmere — to je, ako pride pod Italijo ali pod internacionalno kontrolo, bodo posojila vrnjena takoj."

Trenoito je tovarna Aquila v skupni posesti tvrdk Fiat Motor Co. in Montesi, italijanskega sladkornega trsta. Toda govorice trde, da so Britanci kupili dovolj delnice, da imajo kontrolo nad podjetjem v svojih rokah. Toda z druge strani prihajajo namigavanja, da imata Standard Oil in Aquila skupno ravnanje.

Lawrence je v nedeljo po radiu žigosal unijo ter ji očital, da se je izneverila dani besedi. Rekel je, da ima črno na belem, da je unija pristala na arbitražo, potem pa je besedo snedla. Na stavkarje je ponovno apeliral, naj končajo stavko in vsa sporna vprašanja predložijo razsodišču.

Ta stavka, ki se je pričela zadnji torek, je mesto zelo prizadela in tudi ustavila vso mestno transportacijo. Produkcija elektrike sicer ni popolnoma ustavljena, vendar pa toliko, da to občuti vse mesto in okolica. Bolnišnice sprejemajo le bolnike, ki so v opasnem položaju.

Konec "newdealske" dobe...

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravne drave (Ivan Chicago) in Kanado \$8.00 na leto. \$3.00 za pol leta. \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za leto. \$3.75 za pol leta; za inoseststvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year. Chicago and Cook County \$7.50 per year. foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis dopisov in nenaročenih članov se ne vračajo. Rokopis literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesni itd.) se vrnejo polijateljju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2887-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Z avtomobilom po Ameriki

Piše "Big" Tony Tomšič, Oakland, Cal.

(Nadaljevanje)

Na tej prirreditvi sem se z mnogimi seznanil. Prvi je prišel k meni Thomas Vovk, s komur se nisva videla že 30 let. Zopet smo se srečali s tisto pohlevno Oveo moškega spola! Zadnjikrat sem ga videl leta 1921 v Chicagu. Fin dečko! Družino Gorshek pa itak vso poznam še iz Kansasa. So bili vsi na prirreditvi. Seznanil sem se tudi z družino Anton Church. Vsi so jako družabni. Imena vseh si nisem zapomnil, nekatere sem zapisal, pa če bi vse omenil, bi bila vse predolga storija. Torej prosim naše znanke in prijatelje v Springfieldu, da mi opreoste, ker ni mogoče omeniti vseh oseb, s katerimi smo prišli v dotiko na našem dolgem potovanju.

Drugi dan je bilo pa zopet zabavno v Slovenskem domu. Ne vem kdo je tisto organiziral? Nama je bilo naročeno, da morava priti drugi dan v Slovenski dom. Seveda sva se povabilu odzvala; manjkalo ni ničesar: dosti pijače in jedade in dosti vednih obrazov. Nekateri so prišli zato, da so se z nama osebno poznali, nekateri pa zato, da so videli kako na dolgo potegnje "Big" Tony svojo koncertino. Težko je vsem ustreči v taki veseli družbi. Mojemu prijatelju Johnu Goršku sem se pritožil, da je težko z vsakim posebej govoriti in sem mu rekel, če bi me on predstavil, pa bom vsem nekaj povedal. To se je takoj zgodilo. Kar sem jim povedal, sem povedal šaljivo in se zaeno lepo zahvalil za postrežbo in gostoljubni sprejem. Dejal sem tudi tole: "Lušno je med tako prijateljski tujci, vse nama zelo ugaja v vaši slovenski naselbini, ali samo nekaj se mi ne dopade, in sicer včeraj sem bil med vami in zopet danes, pa nisem dobil še nobenega poljubčka." Vsi so se smejali. Mrs. Church, ki je zelo družabna, se je takoj oglasila in rekla: "Tony, še ni prepozno!" Potem sem pa dobil, ko sem jih pomnil. Tisti večer bo marsikomu ostal v spominu. Poslovili smo se od prijazne družbe. Obljubil sem jim, da se oglašim, ko se bom vozil proti domu. Tako se je zgodilo.

Leti dan smo obiskali staro korenino Franka Moleta. Star je 76 let, veselo narave in še jako čvrst. Videli se nismo 30 let. Bil je zelo vesel našega obiska. Z nami so bili tudi Thomas Vovk, Andrew Kocjan in Frank Selak. Naš sofer tisti dan pa je bil Frank Zattich.

Drugi dan smo se pa poslovili od prijazne družine Zattich in ji zagotovili, da se oglašimo na potu domov, kar se je tudi zgodilo. Zbeležljali smo po cesti 36,

pa zavpijejo na vse grlo: "S prijase!" Mize so bile obložene dvorana natrpana s prijateljskimi znanci. Vsi so nama segali v ke in želeli srečno pot, nato sva opazila napis "Farew Louis and Mamie."

Ko sva prišla malo k sebi, naju je pozdravil v imenu prijateljev Joe Kotar. Da se razume na ta posel, mi ni treba posebej praviti. Take stvari vedno mojestrosko opravi. Prijatelji, midva vam ne bomo povedali, kako sva se potila, ko sva se znašla med vami in se zaveda, da se morava slovit od vas. Upava, da se mo zopet videli. Na tem me sva vam vsem najlepše zahvala jeva in upava, da se nama nudila prilika, izkazati naš hvaležnost.

Posebno lepo se zahvaljujem, ki so vse tako lepo organizirale. To so Polona Klavž, Frances Jeglič, Mary Klavž, Antonia Potocnik. Prav kuhinji in nošile na mizo. Lepa hvala Regini Kopmayr, ki je vse zvozila skupaj. (Dolge na 1. strani)

PISMO IZ STARE DOMOVINE

Granville, Ill. — Iz stare domovine prihaja pisma kar naprej; tudi jaz sem jih prejela že veliko. Tudi od moje mlajše sestre, ki se nahaja na Korškem s svojim možem in družino. Tam je beguncev vsake vrste in med njimi mnogo Kočevarjev. Ker je naša vas Lopata sosedna vas kočevski vasi Smuke, se je veliko naših deklet omožilo s Kočevarji, med njimi tudi moja sestra. Ona mi sedaj piše s Korškega, da je šel njen mož 1. 1941 z Nemci, kamor pa gre gospodar, tam gre tudi ostala družina. Naseljeni so bili na Štajerskem, sedaj pa so na Korškem, ker se jim zelo hudo godi. Družina šteje devet otrok, najstarejši pa je šel v Jugoslavijo in je sedaj zaprt v Črni gorci.

Ker se vas Lopata, kakor vsa hinska fara, nahaja v bližini kočevskih hribov, kjer so se vršile hude bitke, so bili tudi v Lopati hudo prizadeti. Trideset posestnikov je popolnoma uničenih. Kar ni uničil sovražnik, so pa belogardisti. Boštovga Franceta so hudo mučili, nakar so ga odpeljali na otok Rab, kjer je umrl. Dva Janezova fanta sta tudi umrla na Rabu od lakote, Janezovki pa se je umrila um od žalosti. Tudi naš Janez je umrl od revščine. Iz vasi Lopate je bilo ubitih 27 oseb, prav tako je veliko pogrešanih in pohabljenih.

Moja sestra Korlina mi piše, da živijo v kašči, zaeno pa se lepo zahvaljuje za poslane pakete. Dalje piše, da so vas Visejec bombardirali 17. in 19. marca 1943. Uničenih je 27 gospodarjev. Od Cesarjeve pa do Klinove hiše je ogenj vse uničil. Bombe so ranile dosti oseb; Lukač Matic je bil ubit, prav tako Gričarjev France in Tončkin oče; Aljaževga Janeza so Nemci ubili v hiši, Zaplevga Franceta in njegova sina pa so Italijani ubili na postelji, dočim so bili ubiti od belogardistov Jernečev fant, Lužerjev in Aljažev. Oni so bili partizani.

Sestra piše, da bi lahko napisala veliko knjigo o grozotah in trpljenju v času okupacije, sedaj pa se razmere zboljšujejo in vlada jim gre zelo na roko, ker so se njeni otroci bojevali na strani pravice s partizani. Hči Johanca je bila tudi v internaciji na Rabu in je le malo živela doma, dočim je bila hči Veronika pri partizanih. Kočevarji iz Prince vasi so bili izdajalci in so se prodali za Judežve groše.

Pismo moje nekakinje Veronike pa se glasi v izteku:

Visejec, 6. avgusta 1946.

Draga teti! — Tudi jaz, najmlajša hči Vaše sestre Karoline, se vam oglašam. Ne morem popisati tega, kar smo prestali v tej strašni vojni. Ne prestano smo se skrivati pred fašisti; med nas so padale krogle kot hruske. Leta 1943 nam je Italijan požgal hišo in gospodarstva poljopa.

Partizani so se borili za svobodo, dočim so se bojevali domaći izdajalci skupno z okupatorji proti nam. Izdajalci, ki so bili dobro plačani od Italijanov in Nemcev, so naše ljudi prodajali za Judežve groše, jih pretepali in morili na najbolj grozne načine. Živim ljudem so izkrali oči, rezali nosove in ušesa itd.

Borile smo se tudi ženske in dekleta proti temi zločinci in izdajalci lastnega naroda. Najbolj so mučili partizanke, če so jim prišle v roke. Žive so metali v ogenj, jih privezali k drevesom, jim rezali prsi in počenjali druge grozne zločine. Tem izdajalcem sta načelovala general Rupnik in škof Rožman in trdili so, da se borijo za vero in Boga. Več kot polovico naših vaščanov je bilo na njihovi strani. Sedaj pa končam in Vas lepo pozdravljam — Vaša nečakinja Veronika.

Je res srnata, da so se domaćini pridružili Italijanom in Nemcem v zatiranju slovenskega naroda.

Veronika Verbich.

TAJNIK SNPJ DOBRO USPEL S KAMPANJO ZA OTROŠKO BOLNIŠNICO

West Allis, Wis. — Tajnici podružnice 56 SANSa sem izročil meseca junija \$605 za otroško bolnišnico v Sloveniji. Imena darovalcev so bila že priobčena v Prosveti z dne 19. julija. Dne 14. sept. pa sem izročil \$106, torej skupaj \$711.

Kakor je bilo že poročano v Prosveti, sem zaključil kampanjo za otroško bolnišnico s prav dobrim uspehom pri našem društvu 104 SNPJ. Nekaj darovalcev je tudi izven društva. Seve, rezultat te kampanje bi bil lahko boljši, ako bi se zavedali vsi rojaki potrebe in stanje, v katerem se nahajajo jugoslovanske sirote, ki so ostale brez svojcev, kateri so se hrabro borili in prelili mučeniško kri za osvobodjenje naše rojstne domovine, na katero je lahko ponosen sleherni zaveden Jugoslovane.

Vsa čast in priznanje članstvu društva 104 SNPJ in nekaterim drugim rojakom iz West Allisa, ki so se tako velikodušno odzvali klicu za pomoč sirotam v Sloveniji.

Darovalcem druge vsote \$106, se najlepše zahvaljujem in na tem mestu priobčam imena vseh, ki so darovali po \$5.

Po \$5: Mary Zorc, Victor Krally, Frank Zoril, John Hočev, Anna Zovle, Frank Repovž, Frank Planovšek, Helen Goričar, Frank Ermenc, Tom in Frances Rakush, Joe Kocjan, John Mushich, Anton Šebanc, Fred Glojek, Frank Hvala, Rosie Jelich, družina John Oblak in Jenny Jurkovec. Ena oseba \$2.50, štiri po \$2, ena \$1.50 in pet po \$1, skupaj \$106.

To je zaključek kampanje za otroško bolnišnico pri društvu 104 SNPJ. Naše društvo danes šteje 212 članov in članic, kateri so se

izkazali stoddostno v darovanju za ta plemenit namen. Redki so me zavrtili, nekega dobro poznane člana pa sem vprašal nekajkrat, a mi je odgovoril, da je dal Tonetu že pred tednom, ko pa sem vprašal Toneta, koliko mu je dal, mi je povedal, da nič, kajti njemu je odgovoril, da je že dal tajniku društva 104. Sicer pa je najbolje pozabiti na take osebe toliko časa, dokler bodo same kaj potrebovale. Zapomnimo se, da vsak človek potrebuje pomoči, če ne danes pa mogoče jutri. Torej pomagajmo danes in ne odlagajmo na jutri. Organizacija SANS tudi ne more sama vsega opraviti, zato je dolžnost nas vseh, da pomagamo zbirati prispevke za otroško bolnišnico v Sloveniji.

Želim vsem tajnikom SNPJ mnogo uspeha, posebno tistim, kateri so že začeli s kampanjo za otroško bolnišnico. Nagovorite svoje članice, da bodo prispevali za ta plemenit namen stoddostno.

Naj še omenim, ako ne bi bili tukajšnji delavci na stavki, potem bi gotovo spravil skupaj tiščo za bolnišnico. Želim stavarjem, da bi kmalu dosegli zmago.

Joseph T. Turk, tajnik 104 SNPJ.

PRED ODHODOM V CALIFORNIO

Detroit, Mich. — Leta 1925 sva z Jackom Ločnikarjem prišla v Detroit k najinemu prijatelju Joovu Jegliču. Poprej sva mu namreč pisala, če bi mogla dobiti kakšno delo v Detroitu, kajti premoženje v Auburnu, Ill., kjer sva delala, so zaprli. Žive la pa sva tedaj v Virdenu, Ill. Jeglič nama je tedaj odgovoril, da bova dobila delo in tako sva se preselila tja. Delo sva dobila pri Fordu.

Ker Jeglič ni imel prostora, je nama prikočil na pomoč Joe Kotar in dal na razpolago pet sob. Delo pri Fordu je bilo težko in zvečer sva večkrat potožila o tem Kotarju, on pa je našo tolažil, češ, novincu vedno dajo najtežje in najslabše delo.

Mesec pozneje sva dobila družine za seboj. Kmalu se mi je posrečilo dobiti stanovanje in tako se je pričelo zame in družino povoljno življenje, dokler mi ni prišla nadlegovati bolezen, katera me muči že zadnjih deset let. Ta leta sem preстал veliko bolečin in potrošil ogromne vsote denarja za zdravlila in zdravilne. V boleznih mi je veliko pomagala Slovenska narodna podporná jednota, za kar se najlepše zahvaljujem.

Z eno sva člana že od leta 1914. Med tem ko mene tare bolezen, pa je ona zdrava in ni prejela nobene druge podpore kot za porodno nagrado. Ona je jako srečna, ker je med tistimi, katerim ni treba bolniške podpore.

Moja bolezen me je velikokrat položila v postelj, kakor hitro pa sem bil malo boljši, sem šel zopet na delo. Da ni prijeto bolnemu človeku hoditi na delo, si lahko vsakdo predstavlja. Zadnja leta sem delal pri General Motors Co.

Letos pa mi je zdravnik povedal, da se ne bom toliko časa počutil bolje, dokler ne spremenim zraka, bodisi, da se preselim v Californijo ali Arizono. V tovarni sem vprašal za mesec dni dopusta in sem šel v Fontano, Cal., kjer imam nekaj prijateljev, katere sem poznal že v Kansasu. V Fontani mi je ugajalo in sem se takoj počutil boljše, pa tudi rojaki so mi šli zelo na roko, za kar se jim prav lepo zahvaljujem. Tam sem kupil kos zemljišča s pomarančnim nasadom, nakar sem se vrnil v Detroit. Družini sem povedal, da mi ugaja v Fontani, nakar mi je dejala žena, če meni ugaja, bo tudi njej; s tem je bila tista kupčija potrjena. Tudi hči Kristina je dejala, da bo šla tja in skušala dobiti delo, če pa ne, se bo povrnila v Detroit.

O moji nameri, namreč da se nameravam preseliti v Fontano, se je kmalu zvedelo. Nekega

Wallace za novo zunanjo politiko—VI

V tem prevodu Wallacevega pisma Trumanu smo zadnjič videli, da on polaga veliko važnost tudi na obnovo dobrih gospodarskih odnosov med Ameriko in Rusijo, posebno pa na trgovino med obema deželama. V ta namen je naklonjen tudi večjemu ameriškemu posojilu za gospodarsko obnovo razbite Rusije.

V svojem pismu on dalje pravi, da je bila Sovjetska unija pred vojno dobra odjemalka in svoje račune tudi točno plačevala. V zameno za večje posojilo, s katerim bi Rusija nabavljala ameriške tovarniške izdelke, bi Ameriko zalagala z različnimi produkti, katere ta dežela potrebuje — z žlahtno rudo, kožuho, lanenim blagom, lesom in lesno kašo, zeliščnimi zdravili etc. etc.

"Mišljenja sem," nadaljuje Wallace, "da bi pogajanja za obnovo aktivne trgovine razčistilo tudi oziroma političnih nesporazumov. Ta pogajanja bi se lahko pričela istočasno, ko skušamo priti do sporazuma o vprašanih zaščiti (pred vojno). Ako bi se ta pogajanja vršila na podlagi medsebojnega razumevanja, bi to olajšalo tudi reševanje drugih problemov."

Nato navaja, da je on Trumanu že zadnjega marca sugestiral, naj Amerika pošlje trgovinsko misijo v Rusijo. To sugestijo zopet obnavlja v tem pismu in pravi: "Taka misija bi lahko pomagala pri sestavi načrtov za rekonstrukcijo Rusije, kakor tudi za njeno kolaboracijo za industrijski in ekonomski razvoj krajev, kjer imamo skupne interese, na primer na Bližnjem vzhodu. . . . Značilno se mi vidi to, da so prinesli od tam najbolj optimistična poročila o možnosti sodelovanja z Rusi ameriški biznismeni—Wendell Willkie, Eric Johnston in bivši poslanik Joe Davies. Rusi so videti prijateljski in tudi imajo spoštovanje do kapitalističnih biznismenov."

"Več opazovalcev je poročalo, da so sovjetski voditelji 'izolacionisti' in da nimajo pravega upogleda v principe, motive in načine mišljenja drugih narodov. Toda priznati moramo, da so v svojem promoviranju koncepta o kolektivni zaščiti pokazali simptome in tudi pot za preprečenje druge svetovne vojne."

"Toda neglede na to, je treba storiti nekaj konstruktivnega glede njih izolacionizma in ignorance, zato verjem, da bi prej omenjena trgovinska misija lahko dosegla marsikaj v tej smeri: Sma-tram, da ste to imeli tudi vi v mislih, ko ste povabili premierja Stalina na obisk Amerike."

"Možno bi bilo rešiti marsikak problem v zvezi s sosednimi ruskimi državami, kadar bi prišlo do razčiščenja atmosfere in upostavitve medsebojnega zaupanja in kadar pride do ureditve za ekonomsko sodelovanje z Rusijo. Pri tem bi pomagale tudi diskuzije o ekonomskih vprašanjih. Na primer rusko prodiranje v podonavski kraje bi bilo mogoče konfrontirati s ponudbo za skupni ekonomski razvoj bogastva teh krajev, namesto da insistiramo, da morajo Rusi napraviti konec svojemu samolastnemu prodiranju, in to brez da bi ponudili kakšno solucijo za tamkajšnji gospodarski kaos."

"To stališče, ki ga navajam tukaj, zahteva od nas preusmeritev našega mišljenja glede mednarodnih zadev. Ta preusmeritev z naše strani je imperativna, ker čas je kratek. Naše povojne akcije se še niso prilagodile naukom, ki smo jih dobili na podlagi zaveznikiških izkušenj v medvojni kooperaciji in na podlagi dejstev atomske dobe."

"Res je zaželjivo, da na domači fronti dosežemo čim več enotnosti glede zunanjih odnosov, toda baziranje te enotnosti na gradnji zunanjih konfliktov bi ne bilo samo nezdravo, marveč tudi pogubno. . . . Preizkušnja tega je treba iskati v mednarodni enotnosti. Iskanje solucij za številne specifične probleme, katerim zremo v obraz pri gradnji miru in trdnega svetovnega reda, je brez pomena, ako prej ne dosežemo atmosfere medsebojnega zaupanja."

"Ta naloga res ni lahka. Kot je že državni tajnik omenil, je pogajanje z Rusi brez dvoma težko vsled kulturnih razlik, vsled njih tradicionalne izolacije in vsled njih zahteve za vidno *quid pro quo* (medsebojne koncesije) pri vseh dogovorih. Toda stvar ni neizvedljiva, ako upoštevamo, da tudi drugi narodi upoštevajo to, da naša zunanja politika ne obstoji le iz principov, ki jih zagovarjamo, marveč tudi iz akcij, katerih se poslužujemo."

"Fundamentalno pride ta stvar do tega, kar sem omenil že prej v tem pismu, da tudi naše lastne varnosti, kakor smo jo poznali v preteklosti, ni mogoče več ohraniti skozi vojaške ukrepe v svetu, ki je oborožen z atomskimi bombami. Edina naša vojaška zaščita je v tem, kakor je rekel neki vojaški izvedenec pred senatnim atomskim odevkom, da se lahko obvarujemo pred invazijo, toda tudi to šele potem, ko bodo z atomskimi bombami razbita naša mesta in ko bo pobitih 40 milijonov mestnega prebivalstva."

"To je tudi najboljša 'zaščita', ki nam jo nudi oboroževanje. In to ni tiste vrste zaščita, po kateri stremi naše ljudstvo in ljudstva drugih združenih narodov."

Wallace na koncu omenja, da bi bilo sponsoriranje takih smer-nic v zunanji politiki kot jih on navaja v najboljšem interesu velike večine ameriškega ljudstva, kakor tudi demokratske stranke, končno bi pa tudi zaobrnilo tok od pogubonosne atomske svetovne vojne."

Wallace je zdaj že lahko spoznal, da voditeljem demokratske stranke ni do take politike kot jo on zagovarja, kajti je že zletel iz kabineta, prav tako tudi ne vodilnim republikanskim politikom, ki na vsej črti podpirajo Byrnes-Vandenbergovo politiko "trde pesti" proti Sovjetski uniji.

Mi bi želeli, da bi Wallace spoznal, da tudi zanj ni mesta v demokratski stranki in da bi se postavil na čelo gibanju za ustanovitve nove, levičarsko usmerjene masne stranke, ki bi v resnici delovala za svetovni mir in za temeljite notranje gospodarske in socialne reforme.

Vojni veterani v New Yorku protestirajo pred uradom veteranske administracije proti novemu zakonu, sprejetem v kongresu, po katerem je nekaterim veteranom pri učenju obrti zelo znižana vladna stipendija. Kongres je sprejel ta zakon, ker je bila vlada molzna krava v mnogih primerih zelo izkoriščana, ampak zdaj je marsikak veteran prizadet po krivem.

Skladišča so polna belih srajc, nogavic, obleke, usnja, čevljev, moke, sladkorja in marsikakšnih drugih stvari, toda ne pridejo na trg, ker so v rokah monopolistov. Kapitalisti drže ta potrebščini od trga v spekulativne namene — da poizkusijo cene navzgor. Na primer iz države Utah je bilo poročano, da so tam skladišča tako polna z lanskim sladkorjem, da letošnjega pridejka nimajo kam dati. Toda sladkorja ves čas primanjkuje na trgu. Ker je vlada zadnjič dovolila dva centa povzki pri funtu, kar bo monopolistom prineslo teške milijone na leto, bo zdaj morda prišlo več sladkorja na trg. Ta slika je vzeta iz publikacije Economic Outlook, ki jo izdaja CIO.

GRAJSKI PISAR

ZGODOVINSKA PODOBA

Dr. IVAN TAVČAR

(Nadaljevanje)

Opazil pa sem, da se je premilostiva in preblagorodna gospa (gospod Jezus odpusti ji nje luteranstvo!) blagovolila smejeti, in smejal sem se tudi jaz. Tedaj sem prvič omenjeni služabnici pogledal v lepo oko, in v greh si štel, da mi je takoj v tistem hipu bilo prav močno všeč nje oko, ki je polno pregrešnosti in zapeljivosti.

Ko je visokočastiti gospod (scilicet vitez s Hohenburga) slišal, česa želi gospa in grofica, je izpregovoril s trdim glasom. Dober, ali oster gospod je in meni je trd gospodar. Božja zapoved pa mi je, da ga častim in ga vpletam v svojo molitev. Za vse, dobro in hudo, bodi hvala gospodu našemu Jezusu Kristusu! Kdo je več trpel na svetu od Njega?

Tako-le je izpregovoril: "Stori, kar ti ukazuje presvetla gospa!" Vzel sem hlapca, ki je imel za takšen posel spretno roko. Marsikakega tolstega sulca in neštevilno vitkih lipanov mi je bila že zabodla njegova roka! Dobro so ga poznali v kuhinji gospoda viteza Hohenburga in z veseljem ga sprejemali, kadar je prišel na loško graščino. Nikdar ni došel prazen, in zagledal ga je še celo visokočastiti gospod oskrbnik prav čisto kakor zvestega in pridnega hlapca.

Tudi tisti dan se je izkazal z veliko umetnostjo in marsikatera riba je zatrepetala pod njegovim železom.

Ravno pri taisti priliki je bilo. Preblagorodna gospoda se je izprehajala po zeleni senoži. Skozi vrbove se nje prežali, če bi ne ugledali ribe kje v strugi. Jaz, Jošt Tolmajnar, sem ostal spoštljivo nekaj korakov za njo. Duši moji se je takrat razodela vsa lepota omenjenega dekleta. Krasnejša se mi je dozdevala od previsokorodne gospo Suzane. Govoril sem torej sam sebi, kaka sreča bi bila, izbrati si tako družico za vse življenje in živeti z njo v zakonski ljubezni kakor tudi v zakonski zvestobi. K temu nam pomagaj Bog!

Videla je morda mojo tesnobo. Prišla je k meni, me ogovorila in s svojimi pogledi je napadala ubogo mojo dušo. Ali sem se mogel ubraniti takim nasakom? Kaj je luteranstvo? Kdo ve, ali moli svojega Gospoda in Boga v pravem duhu, s pravo pobožno voljo? Toliko vem, da bom odslej molil svojega Boga med bridkimi bolečinami, med grenkim trpljenjem!

"Gospod pisar," me je vprašala, "gospod Jošt Tolmajnar, kako ste zašli semkaj, v to puščavo? Ali od vas ne vodi pota v Nemčijo, kjer se ljudem, kakor ste vi, gospod Jošt Tolmajnar, prav dobro godi? Ali hočete tukaj umreti?"

Globoko se mi je povesila glava in žalost in tuga sta gospodovali nad mano.

"Gospod Jošt," je klicala Agata, "vidite tu na senoži pozno, jesensko cvetko! Kako je prišla sem? Zima jo gotovo pokonča. Taki

ste vi, zima tega kraja vas gotovo pokonča! Nate in ohranite jo meni v spomin!"

Sklonila se je, utrgala pozni cvet in s svojo belo roko mi ga je ponudila.

Ravno v tistem trenutku je zabodel hlapec veliko ribo in z močjo jo je vrgel iz hladnega bivališča na suho, kjer ji ni bilo rešitve. Ali naj jaz, Jošt Tolmajnar, naglašam še posebej, kako zelo se mi je tista uboga riba, ko se je vila v smrti, smilila in smilila?

— — — Grof Herbert je prišel po prelubo svojo gospo Suzano. Presvetli gospod in škof ji je vse odpustil, in zopet jo je poklical na bleščeči svoj dvor. Odpovedala se je zmotam in istotako je nje služabnica prekljala vse, kar je kdaj verovala proti sveti naši katoliški cerkvi. Jaz, Jošt Tolmajnar, sem se očistil na to vseh hudobnih naklepov, ki sem jih koval v namenu, da bi si pridobil za ženo nemškega dekleta z rumenimi lasmi in z ustnicami, ki so bolj rdeče od črešnjevega sadu, kadar dozori po Bukovega vrha zelenih strminah. Tako je preljubi naš gospod Jezus Kristus nam dodelil milost, da se je vse lepo poravnalo, da so se izporkorili grešniki in grešnice in da smo vsi ostali zvesti otroci prave svoje vere. O presladki Jezus, dodeli nam ob smrti uri, da bomo tako spravljivi s Tabo, kakor smo danes pri tej veseli priliki!

— — — Prosil sem visokočastitega gospoda, gospoda viteza s Hohenburga, da me blagovolijo izpustiti iz službe na Visokem. Te prošnje mi ni odrekel, ali vendar je kazal ostro svoje začudenje. "Preobjedel si se kruha!" mi je opomnil grajaje. "Kam hočeš?" Ponižno sem odgovoril, ker ni dobro in ne koristno dražiti visokih oseb, ki nam zapovedujejo. "Prebral sem marsikatero knjigo, milost vaša," tako sem izpregovoril, "in znano mi je obilo starih listin! In sedaj mi je pretesno v tej ozki dolini, in rad bi napotil svoje korake v svet, da bi še kaj več videl in še kaj več izkusil."

Temno je gledal gospod s Hohenburga na služabnika svojega Jošta Tolmajnarja. "Med svet te žene duša," me je pokazal; "pazi, da ni to izkušnja samega peklenškega satana! Česa pogrešaš tu?" — "Ničesar," sem odgovoril še ponižneje, "ali za vedno tukaj ne morem ostati!" — "Kam se hočeš obrniti?" je blagovolil vprašati. "V Germanijo," sem si upal odgovoriti odločno. Dolgo časa ni izpregovoril milostivi gospod, in pogled njegovega očesa je počival na meni ter s strahom obsenčil trepetajočo dušo. "V Germanijo!" je še izpregovoril. "Naj ti je odprta steza do tja! Glej, da si tam ne pridobiš večnega pogubljenja!"

"Jaz, Jošt Tolmajnar, upam pa v imenu svojega Boga, da mi v Germaniji zacvete zveličanje tako na zemlji kakor v nebesih. Pravijo, da tam sije solnce mileje in da zori po holmih rumeno grozdje. Ko bom gledal v sreči te kraje, bom dajal slavo Bogu Očetu, Sinu in Sv. Duhu. (Konec prihodnjic)

Gabrovica je zmagala

C. Zagorski

(Nadaljevanje in konec)

Ustanovili so zadrugo kovačijo, kjer mladi kovač Jože bere plačno popravila orodje zadrugnikom in tudi drugim. Sam si je napravil klešče, škarje, napravo za rezanje kopit, klavira. Ne prestano premišlja, kaj bi se dalo še narediti brez stroškov. Na dvorišču je prav te dni postavil veliko ogrado za podkovanje bikov. Plače kovač ne dobiva nobene. Tudi nihče drugi ne šteje delovnih ur. Zadruga še nima denarja za takšne izdatke. Gabrovčani živijo in delajo s perspektivo, kakor se reče, naprej gledajo. V skupno delo je treba v začetku samo vlagati, korist se bo pokazala pozneje. In ljudje neverjetno veliko potrpijo. Pomankanje je v hrani, obleki, perilu, obutvi, toda vedo: stvar se ne rešuje na tem kraju, ampak pri proizvodnji — na njivi, v kovačiji. In čez leto, dve ... Da, čez leto, dve — tja so uprte oči zadrugnikov. Svojih hiš visoko pod skalami ne obnavljajo, kakor to delajo nekatere sosedne vasi. Novo vas si bodo zgradili v dolini, bliže poljem, ob zdravi vodi. Vsaka družina bo imela svoj dom z vrtem, vsi skupaj lep ljudski dom, velike hleve in skladišča, kopalnice ...

To niso sanje. To je načrt. In Gabrovica ga bo izpeljala. Fronto je že prebila, to so bile vsakokratne težave z ljudmi in pred sodki ter objektivne težave zaradi opustošenja. Temelj si je Gabrovica postavila — to je njena kmečka zadruga.

Kako obravnavajo zadrugniki svoje zadeve, naj pokažejo izpiski iz poročil:

14. januarja 1946. "Vse moramo potrpeti in prenesti, ker se ne borimo le za našo vas, ampak za vse Primorje. Naša vas naj prva pokaže pot vsem drugim. Ljudi, ki še niso v zadrugi, moramo prepričati s postojenjem in delom. Če ne pridejo k nam, smo krivi bolj mi, kakor oni."

1. februarja 1946. "Razpravljali smo o sporih med zadrugniki in o njih izven zadrug. Dolžnost vsakega izmed nas je, da opozori na napake tudi tovariše izven zadrug. Tisti izven zadrug pa naj povedo načelniku, če vidijo pri nas napako, da tega ne bo izrabljala reakcija."

7. februarja 1946. "Predlog, da prodamo dve jalovi kravi in da kupimo potem vola, da bomo mogli s čim orati in kaj pripeljati, je bil sprejet. Pogovorili smo se zastran semena za letošnji setev in smo odločili, da moramo zasaditi in posejati najmanj 25 q krompirja, ki ga nimamo niti koščka; 2 q fižola, nimamo pa niti zrna; potrebujemo 2 q modre galice in 6 q žvepla. Vse, kar smo določili, smo pretehtali in popisali in to moramo izpolniti. — Načelnik je rekel, da je vsakemu pot v zadrugo odprta in tudi pot iz zadrug. Oglasil se je tovariš I., ki je rekel, da izstopi iz zadrug, ker ni reda v njej in ni dobil žganja in konzerviranih rib. Zaradi tega smo mu odgovorili, da smo sklenili na sestanku, naj bodo ribe in žganje le za težke delavce. Vsak kopač dobi po dve ribi na dan, da ne je ravno suhega kruha. Deset mož kopačev dobi skupaj pol litra žganja na dan. Tovariš I. pravi tudi, da ni za težka dela. To je res. Vendar ga pa nihče bomo porabili en in pol q galice

ni nikoli silil ali priganjal k težkemu delu. — Prodali smo jalovo kravo, drugo smo zaklali. Z izkupičkom bomo kupili vola."

Sestanek 26. maja je imel tale spored: Kritika zaradi nerednih sestankov in zanemarjanja pri delu, razdelitev dela (škropljenje trt, okopavanje krompirja, košnja, posvetovanja o organizaciji zadrug, sklepanje o nakupu vina, obračun. Blagajnik je poročal:

Prejemki v lireh

podpora marec	20,000
podpora april	20,000
za pašo	2,900
za brinjevo olje	3,500
povračilo	10,100
za češnje	75,840
za kravi	19,890
skupaj	153,230

Izdatki v lireh

za material	50,000
zadrugi v Kopru	13,357
za hrano	51,304
Rdeči križ članarina	1,184
razne poti	3,617
tobak za vse	4,418
šola	340
operacija, zdravila	5,000
skupaj	129,120

Na sestanku 30. 3. so sklenili, da vsačkan, ki izstopi iz zadrug, nima več pravice do skupnih pridelkov. Sklenili so, da stare vasi ne bodo popravljali in da pošljejo na knjigovodski tečaj dve mladinki.

26. 4. "Kritizirali smo, da tovarišice, ki so prevzele skrb za živino, ne opravljajo v redu svojih dolžnosti, sprejele so kritiko in obljubile, da bodo v bodoče bolj skrbne. Vseeno pa smo postavili za nadzorstvo tovariš I. — Domenili smo se, da

Vrhnja plast

Pri težkem delu: "Res, Bill, ti imaš prav. Kar potrebujemo, je več produkcije ..."

in 3 q žvepla. Oboje smo že dvignili v Nabavljalni zadrugi. — Tovarišica K. se je pritožila, da nekateri tovariši godrnjajo, češ da se zanima preveč za cerkev. Rekla je, da rajši izstopi in enkrat na dan je, kakor da cerkev opusti. Načelnik je odgovoril, da se borimo za izboljšanje življenja, v cerkev pa lahko vsakdo hodi, samo da gre potem na delu. Sumi, da je moral tovarišico naučevati nekdo, ki hoče zaneesti v zadrugo zdrabzo. Mi v coni B smo si zelo zboljšali življenje, tudi tatvine ni več in v kratkih letih homo popolnoma preprečili preklinjanje, česar župniki niso mogli več stotletij.

3. 5. Poročilo: "V zadrugi je 17 družin. Stare, obdelane zemlje imamo do 20 ha. Letos smo prekopali na roke še 1.1 ha. S traktorjem smo preorali 0.8 ha. Kraških travnikov in pašnikov je okrog 100 ha. Rodovitnih sadnih dreves imamo približno: češenj 200, hrušk 150, figovih dreves 150, oljk 200, marelic in breskev 120. Večina dreves je zapuščenih. Zasaženih imamo približno 50,000 trt, ki niso v dobrem stanju, ker nam je manjkalo v prejšnjih letih škropil. Najtežje je, ker nimamo dovolj živine. Imamo: 6 molznih krav, ki dajejo približno 30 litrov mleka, 9 telet, 2 lahka bosanska konjčka, 1 mulo in 2 prašičke. Nujno potrebujemo 10 do 12 prašičev, par volov, par dobrih krav. Izmed 68 zadrugnikov je 12 moških sposobnih za težka dela. 20 otrok hodi v šolo. Preko 60 let starih članov je 11, dva sta nesposobna za vsakršno delo.

Važna nova kuharska knjiga za ameriške Slovence

'SLOVENSKO-AMERIŠKA KUJARICA'
Izdala MRS. IVANKA ZAKRAJŠEK

KNJIGA, KI JO JE VSAKA GOSPODINJA ŽELELA IMETI!

Poleg obilnega informativnega gradiva svoje stroke vsebuje tudi okrog 1200 receptov za ameriška in starokrajška, oziroma evropska jedila. — V njej je tudi ANGLEŠKI ODDELEK, kjer so v angleščini podana pojasnila in recepti za take naše jedilne posebnosti kot POTICE, ŠARKLJI, KRAPI, BUHELJNI, CMOKI itd. — To bo našim tu rojenim kuharicam zelo dobrodošlo in se jim ne bo težko navaditi pripraviti "specialitete," ki so jih vedno tako radi imele doma.

Ker ameriške Slovence do sedaj niso imele svoje KUJARKE KNJIGE, BO TA NOVA "KUJARICA" veliki večini naših gospodinj in kuharic zelo dobrodošla.

Nova knjiga ima velikost 8x5 1/2 inč, obsega skoro 500 strani, (40 poglavij), ter je vezana v trde in močne platnice. Tiskana na dobrem papirju, z vidnimi črkami.

Cena \$5.00 s poštnino

NAROČILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave. - Chicago 23, Ill.

pa merjasca, plug ... Na Poverjeništvu v Ajdovščini so dali zadruzi 10 kos, 10 oslic, štiri škropljivke za trto, srpe in grablje. Kmetje, ki niso v zadrugi, se mučijo in ubijajo: Vse na kup jim pade: vezanje paradižnikov, škropljenje, košnja, okopavanje, ne vedo, kje bi prišli, kje začeli. In če kdo zbolji, je vse narobe, ker delo ne čaka. Zadruga zemlja pa je obdelana, skupni trud je v njej, skupni bodo plodovi in nihče ne bo stradal, nihče ne more nikogar pognati z zemlje, za bolezen in za starost bo poskrbljeno. Življenje postaja lažje in lepše.

Razni mali oglasi

NAVADNO KUHANJE

in lahka domača hišna dela. Samo lahko čiščenje. Ni pranja. Imate svojo sobo. Priporočilo o izkušnosti. Najvišja plača. Kličite: SHELDRAKE 5005

FACTORY WORKERS

No Experience Necessary Permanent Apply METROPOLITAN PICTURE FRAME 4101 W. Irving Park Rd.

BOYS AFTER SCHOOL

To help out in general factory work. Excellent opportunity to learn wood-working trade.

IVERS ART MFG. CO.

1510 S. Peoria Street

FINISHING DEPARTMENT

FINISHERS SANDERS TONERS SPRAYERS

Experienced or inexperienced Steady all year round work with excellent pay

IVERS ART MFG. CO.

1510 S. Peoria Street

These positions combine Safety, Steady Work, Good Pay

EXPERIENCED CABINET MAKERS

and CLEANERS

40 or 44 hour week Apply at once:

DEPAC WOOD PRODUCTS

1717 W. Van Buren

Listnica uredništva

Ker poštni zakon prepoveduje vsako oglašanje kakršnega koli srečanja v listih, prosimo vse dopisnike, ki oglašajo priredbe svojih društev ali drugih organizacij, ali pa kako drugo akcijo za zbiranje denarja, naj v svojih poročilih ne omenjajo srečali ali srečanja, kakor tudi ne karitativnih ali tombulskih zabav, ako je za ne določena vstopnina. Poštna uprava zahteva od nas, da mora vse tako oglašanje iz lista. Prosim, držite se tega.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Družin, dnevno in Kanado \$6.00

1 tednik in 4.80

2 tednika in 3.60

3 tednike in 2.40

4 tednike in 1.20

5 tednikov in nič

Za Evropo je \$9.00

Za Chicago in okolice je \$7.50

1 tednik in 6.30

2 tednika in 5.10

3 tednike in 3.90

4 tednike in 2.70

5 tednikov in 1.50

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družina št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenjih članov moje družine:

2. Čl. družina št.

3. Čl. družina št.

4. Čl. družina št.

5. Čl. družina št.

Mesto Družina

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐